

XXVI ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

ПЪРВА РЕДОВНА СЕСИЯ

Стенографски дневник

НА

26. заседание

Сряда, 13 февруари 1946 г.

(Открито в 15 ч. 50 м.)

Председателствувал: подпредседателят Петър Попзлатев.

Секретар: д-р Георги Славчев и Георги Христов.

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.		Стр.
Съобщения:		Говорили: Ради Найденов	243
Отпуски	243	Д-р Пенчо Костурков	247
По дневния ред:		2. За временно уреждане въпроса с покупките на тютюна	
Законопроекти: 1. За бюджета на държавата за 1946 бю-		реколта 1945 г. (Първо четене)	250
джетна година. (Първо четене — продължение на раз-			
исканията)	243	Дневен ред за следващото заседание	250

Председателствувашъ Петър Попзлатев: (Звъни) Има нужното число присъстващи народни представители. Обявявам заседанието за открито.

(От заседанието отсъствуват следните народни представители: Адам Трънка, Александър Ботев, Билял Дурмазов, Бойко Шемлапатов, Борис Димов, Борис Попзлатев, Ганю Ванчев, Георги Петков, Георги Костов, Георги Босолов, Грудни Димитров, Гьоко Габровски, Димитър Иванов, Димитър Кънев, Даню Станчев, Дончо Дончев, Екатерина Аврамова, Желязко Стефанов, Иван Инджев, Иван Грозев, Иван Тренчев, Иван Гутев, Иван Арнаудов, Иван Патоков, Илия Добрев, Йордан Стефанов, Колю Колев, Марин Маринов, Никола Ангелов, Пело Пеловски, д-р Петър Пачев, Петър Ковачев, Петър Павайстов, Раденко Видински, Ранчо Кемениджиев, Руси Табаков, Симеон Ковачев, Станимир Гърнев, Стефан Стефанов, Стефан Райнов, Стефан Каракостов, Стою Неделчев, Тодор Тодоров, Филип Филипов, Христо Вълчанов, Христо Джонджоров, Христо Тодоров, Цанко Маринов и Цоло Каменов)

Съобщения. Председателството е разрешило отпуск на следните г-да народни представители: Пело Пеловски — 4 дни, Стефан Каракостов — 3 дни, Христо Вълчанов — 4 дни, Христо Тодоров — 4 дни, Иван Евтимов Тренчев — 5 дни, Цоло Кръстев — 10 дни, Руси Димитров Табаков — 2 дена, Грудни Атанасов — 4 дни и Иван Никол Гутев — 4 дни.

Минаваме към първа точка на дневния ред:

Продължение на разискванията по първо четене на законопроекта за бюджета на държавата за 1946 бюджетна година.

Има думата народният представител г-н Ради Найденов.

Ради Найденов (з): (От трибуната). Посрещнат с ръкоплескания! Г-да народни представители! Неголямото посещение от народни представители, показва липса на интерес към бюджетопоекта, а може би липса на интерес към моята реч.

Министър Добри Терпешев: По-скоро към бюджета.

Ради Найденов (з): Аз смятам, че те са прави. Но, както и да е. Аз не считам, че ще мога да ви науча нещо по въпроса, който е поставен на разглеждане, а по-скоро вие ще чуете — както и ние желаем да чуем другите — какво е нашето становище по бюджетопоекта, да знаем в Народното събрание кой как мисли по всички въпроси, да се опознаем и оттам да видим дали нашата работа ще върви така, както ние сме решили.

По специалната част на бюджета от тясно финансово гледище аз не съм голям специалист, защото съм учил финанси при професор Петко Стоянов! (Оживление)

Васил Коларов (к): Лош учител или лош ученик?

Ради Найденов (з): Май и едното и другото. Но във всеки случай смятам, че по общата част на бюджета, така както той се очертава пред очите на народа като една войнаща нужда, като един въпрос, който ще разреши коренно и основно всичките нужди на народа — стопански, културни и политически — трябва да направим усилия, както казва министърът на финансите, за един искрен бюджет. Мене ми обръна внимание това понятие — „искрен бюджет“. Аз досега не бях чувал за бюджет да се казва ис-

крен или неискрен. Може да има искрен и неискрен министър на финансите, както това е било в миналото. Що се касае за искреността, в случая трябва да признаем, че нашият министър на финансите в своето изложение беше искрен. Той беше толкова искрен, че изказа известни становища, които се покриват с общите наши разбирания за бюджета като отечественофронтовци, а някъде не доизказа или изказа и становища, които има да се допokrнат.

Г-да народни представители! Историята на бюджета в нашата страна е отражение на политическата, стопанската и културната история на нашата страна от освобождението. Бюджетът отразява стопанската и държавната политика на страната. И затова да съставим днес бюджет значи да овладеем стопанството, финансите и другите отрасли на нашия общество, политически и духовен живот.

Какво представляваха финансите до днес и какво представляват те днес? Следващата от фашистките правителства политика, и служба на германския империализъм, политика на войни за задоволяване на високо националистични цели, отдавна измести бюджета от неговото правилно предназначение. Вместо да се стегнат стопанските сили на народа чрез организирано материално и друго теоретство за процъфтяването на всички отрасли в нашия живот и задоволяване нуждите на народа, вместо с взетите от него средства да се отиде към възход, отговарящ на всички належащи нужди и възможности, отиде се по обратния път. Чрез военното стопанство в предшествуващите години се догонваха други цели и се изземваха богатата на народа за осъществяване на противонародни задачи. Една от лошите страни на бюджета след създаването на началните на капитализма в България и околняването на новата буржоазна класа беше да се използва бюджета като средство за обогатяване на отделни категории лица.

Бюджетното бреме, драги народни представители, беше тежко за народа. От него се отнемаха средства, които да задоволят държавните и други нужди. Но, веднаж тия средства събрани, те послужаха на управляващите и заобикалящите ги класи като капитал с който увеличаваха своето богатство. (Ръкоплескания)

Началото на забогатяванията в България, първите основоположни камъни на нашата млада буржоазия, главните нейни източници излизаха от бюджета. Ние нямахме мини и плантации, не бяхме завладели острови и други колониални обекти, за да имаме една „империя“, каквато например осъществихме преди три години, както и по-рано в първата война! Но на всеки случай ние имаме да отбележим, че този е първият сладък корен, който захлапаха приближените до династията и други управляващи тогава правителства и чрез държавните предприятия, чрез държавните имоти, чрез мини, железници и други предприятия успяваха, под покровителството на двореца, да забогатяват.

Ние имаме да напомним за миналото досежно черната страна на бюджета една друга страница, която и днес още стон отворена. Това е този прочут закон за бюджета, отчетността и предприятната. Уважаеми народни представители! Този закон не е нищо друго, освен едно средство, всички държавни приходи, или по-голямата им част, да отидат чрез бюджета в частните джобове. Вие знаете ролята на предприемачите, на длъжностните лица, които си служеха с тях, и начина, по който се извършваха всички материални устройства в България — мостове, шосета и маса други съоръжения. Всичко това мина от бюджета, чрез закона за бюджета, отчетността и предприятната, в различни ръце.

На бюджета прочее се гледаше като на една златна мина, от която всички трябваха да черпят и която имаше само една задача — да се изтиска повече от народните сили.

Уважаеми г-да народни представители! Аз искам да ви дам една малка картина, как ние схващаме въпроса за оная пирамидална постройка, която представляваше държавната организация в миналото, във връзка особено с един бюджет. Трябва да признаем, че основната политика на нашата страна в миналото, водена от династията и правителствата около нея, беше да се догонват чужди интереси, да сме оръдие на чужди страни, в един интерес противонароден, да завладяваме близки до нашата страна периметри и за сметка на това да искаме от народа средства, които да поддържат една великошовинистическа политика.

Във връзка с това ние уредихме приходо-разхода на нашата държава по начин, който позволяваше да се турят основните линии на нашата външна и износна търговия; ние котирахме нашите заеми външни и вътрешни по начин, че можехме да отделяме и да разпределяме и да нагледим производителните сили и средства в нашата страна по начин, който определя отношенията на производителните съсловия към грабителските съсловия в нашата страна. Цялата тази система беше така усъвършенствувана през последните две десетилетия, че тя даваше винаги полза на шепата хора срещу подавяващата част на производителните сили у нас.

Ние гледаме на бюджета през тия две десетилетия по този начин. Виждаме, че например по външните заеми имаме една цифра от 40 милиарда, които бяха взети в продължение на няколко десетилетия все за такива нужди. Платени са 211 милиарда за погашения и въпреки това голяма част от външните заеми стоят открити и изжадат по десетина милиарда годишно за анюитети и погашения.

В същото време ние наситихме нашата страна с банкноти, които бяха от ден на ден по-шарени и по-привлекателни за българския селянин и действаха по измамнически начин за производителните съсловия. Те бяха нарисувани от най-големия художник божия, който избя от света, именно Хитлер. Тия същите банкноти играха една отрицателна роля в стабилитета както на нашите бюджети, така и на народното стопанство.

Ние имаме да отбележим в този ред на мисли, че цялото българско законодателство през последните две десетилетия и особено през последните няколко години се очертаваше като такова, което изключително, забележете, парираше производителните сили на народа и оковаваше нашето стопанство в тесните рамки на заповядамо, на дирижирано стопанство от един империалистически хищник, който ни свеждаше до положението на пастирска страна.

В същото време, когато ставаше това в нашата страна, бюджетът можеше да даде само едно и отиваше по един фатален път. Не се знаеше, докъде можеше да се стигне, когато се надухаха цифри, когато се гласуваха пера за военни нужди, за стратегически шосета, за стратегически железници, за големите заплати, за увеличаване на чиновническия персонал; всичко това ставаше причина не бюджетът да служи на народа, а народът да служи на бюджета. Ние дойдохме до едно положение, при което, уважаеми г-да народни представители, нашият последен министър на финансите подписа с немците търговски договор, по силата на който той залагаше за неопределено време, до края на войната, целия наш национален доход, при условие, че немците ще ни платят, след като войната се свърши.

На какво разчитаха тогавашните финансови министри, тогавашните правителства, пушайки с такава бясна бързина със слепи очи, бюджета? Те разчитаха на едно единствено средство, на една единствена надежда — те разчитаха на победата в войната. Те считаха, че ние ще победим противника, че ще разгромим великите съюзнически сили и като резултат на тази победа ще бъдат заличени нашите дългове. И ползувайки се от колонияните, които ще завладеем във войната, ще можем да освободим народа! Разбира се, тия надежди бяха празни.

Ние сме изправени днес пред следната картина. Нашият финансов министър направи констатации. Ораторите от другите партии, които се изказаха, допълниха констатациите. Аз искам да подчертая няколко обстоятелства, няколко факти за допълване на констатациите, като бързам да кажа, г-да народни представители, че ние вече ще напуснем системата на констатациите. Ще отидем към препоръки, ще отидем към предложения, за да можем да минем към едно творчество, което достатъчно ще окуражава, вместо да отчайва българските граждани, когато ги сезираме с тежката финансова картина, в която се намира стопанството на нашата страна. Да се посочват стотиците милиарди дългове на нашата държава; да се очертава финансовата политика на миналите правителства; да се очертава хаосът, в който беше вкарано финансовото ни стопанство — това не е достатъчно.

Но ние имаме един щастлив изглед, драги народни представители: ние виждаме, как е паднала сградата на миналото. На 9 септември тя бе разрушена, и днес стърчат само развалини, които напомнят за жалките останки на оная финансова и държавна архитектура, която доведе сградата до рухване. Виждайки това, ние можем да почерпим едно ръководно правило за изграждането на нашия бюджет в бъдеще. И, според мене, това правило се състои в следното: там, където имаше в миналото плюс, сега ще турим минус. Пълното отрицание на финансовата политика в миналото ще доведе до изграждане и заздравяване на нашето финансово стопанство днес.

За да можем да постигнем тези резултати, във от опова, което казаха нашите другари преди мене, аз ви моля да приемете нашето становище по въпроса. Ние считаме, драги народни представители, че още не сме дошли до едно съвършенство на нашето законодателство. Ние нямаме системност в него. Ние установяваме сегашния бюджет, преди да сме изработили и изменили основните закони, на които би почивал един прогресивен народен бюджет. Ние поставихме някои обекти на бюджета назад, а сачия бюджет напред, и по този начин сложихме ралото да стои пред во-

лювете. За да можем да премахнем косвения данък като главна тежест в бюджета, ние трябваше да имаме изготвен закон за прогресивния подоходен данък. (Ръкоплескания) С него ние бихме имали един приговорен, измерен и точен обект, който щеше да влезе като главно перо в бюджета. И по този начин можехме да отразим в съзнанието на народа и в народната душа още днес радост и доволство, че се започва с оня основен стимул, който по данъчното облагане беше първото дело на първото народно управление на великия Александър Стамболийски. (Ръкоплескания)

Нашият министър ни спомена точно това, че Върховният стопански съвет не се е занимавал навреме с някои закони от стопански характер преди приемането на новия бюджет, за да ги поставим в неговата основа. Много естествено е, че той с това правеше един укор. Обаче аз искам да подчертая и да запитам: върху кого може да легне този укор?

Вие знаете, че законът за прогресивно-подоходния данък, както и някои други прогресивни закони, бяха внесени от миналото правителство, но те бяха саботирани от една достатъчна бройка министри, които ги провалиха и които днес се радват на своето разрушително дело, за да гледат как ние при сътворяването на бюджета чувстваме и обявяваме на народа тяхната престъпна дейност миналата година спрямо отечественофронтовската власт.

В финансово отношение нашата страна в миналото беше очертана като фискална страна. В политическо отношение с закона за защита на държавата ние бяхме ограничили гражданите дотам, че той не можеше да се обърне ни наляво, ни надясно, нито да погледне нагоре или надолу. В своето съдържание законът постановяваше главно така: който каже, който мисли, който спомене, че Япония ще изгуби войната, се наказва с доживотен затвор; който каже, че РМС е народна организация, който даде 5 лв. членски взнос, който даде помощ — доживотен затвор! На другата страна стоеше един друг закон — фискалният закон, който парализираше материално гражданите: който не плати навреме, който пусне овна, който закъснее с подаване декларация за джибрите — глоби!

Ние дойдохме дотам, драги г-да народни представители, че един отделен данъкоплатец беше обложен със 187 вида преки данъци! (Ръкоплескания) Това бяха вериги, това бяха вълчи клопки, с които гражданите бяха спъвани, подтискани и вързани в своята стопанска дейност. България в фискално отношение беше непомощна страна, с която кадали имаше друга страна да се мери. У нас големият пай, който се вземаше като глоби за неправомерни действия на гражданите, за несъблюдаване сроковете на данъчното плащане, беше предвиден в бюджета като редовен доход. Административната държава трябваше да прави нарочно така, че гражданите да изпадат в нередовност, за да можеше да се ползват приходите по ония пера на бюджета, които се наричат глоби.

Това не беше само кюп за гражданите, г-да народни представители, това беше жестоко и неморално, това даде лош морален лъх на държавата до 9 септември. В това изтезаване на гражданите по събиране на данъците ние бяхме свидетели на сътрудничеството на онези, които не плащаха данъци. Ние дойдохме до такова положение в миналото, че тук от това място (София трибуна) в XXIV Народно събрание не друг, а представител на правителството заяви: „Г-да народни представители! Аз съм длъжен да ви заявя, че в България богатите хора данък не плащат.“ Това беше още тогава, г-да народни представители. Аз мога да кажа, че това правило още не си е отишло.

Кръстю Славов (з): Хората казват, че за народния заем не дават.

Радн Найденов (з): Когато трябваше да се направят постъпки, за да се балансира бюджетът за 1945 г., когато министърът на финансите с правителството правеше усилия да се балансира бюджетът, когато с заема за свободата ние искахме да избегнем една финансовата катастрофа, която ни водеше неминуемо към инфлация, не от друг, а от финансовия министър Петко Стоянов ние чухме миналата година, когато се събираше заемът, да казва: Заемът за свободата се събира от малките и средните стопански категории в България, богатите хора не поддържат този заем. Събраните от заема 21 милиарда лева министърът на финансите постави в услуга на нашето финансово стопанство, за да предотврати инфлацията. По този начин парите на народа и този път по многона. Но тези, които най-добре се възползуваха от заема, те бяха онези, които не подкрепиха заема. И днес те се надяват на същото.

Когато правителството на Отечествения фронт поиска по-нататък да затвърди, да консолидира стопанското положение, то, уважаеми г-да народни представители, се обърна към трудовия народ в няколко посоки. И аз мога да ви отбележа, че ако не беше българският селянин, който даде най-голям дял в отката си да получи от националния доход това, което му се пада, с жертва да спаси както финансово, така и политически България; ако работническото не се откажа от реалната си месечна заплата, ако новинците не се отказаха от истинската си месечна заплата, ако производителните съсловия не направиха жертви, ние неминуемо пак щяхме да дойдем до финансова катастрофа и до инфлация.

Каква е жертвата от другите среди? Макар че не е в плана на работата ми, аз мога да кажа, че жертвата от другите среди е там, че когато нашето правителство повдигна само крайчеца на своите основни закони, с които да въпрегне с еднакви сили, с еднакво сътрудничество всички честни и прогресивни хора и, най-важното, да туря в сътрудничество гражданите на цяла стопанска България, тия господа почнаха да викат до Бога.

Какво, мислите, стана завчера, когато се внесе тук законът за конфискацията? Ние сме свидетели, г-да народни представители,

на едно явление, което българските фашисти започнаха да казват какво е. Те започнаха да пушат вицове. И ние чухме в Свищов вица за заека и за камилата. Когато този закон дойде на сцената на Народното събрание, те разправяха приказката, как заекът, като бягал уплашен и го срещнали и питали къде бяга, той рекъл: „Не ме закачайте, оставете се, режат камилите и аз бягам.“ — „Ама, казват му, ти не си камилка.“ — „А бе, казва, докато ме разберат камилка ли съм или не съм, току виж, че ме порязали.“ С това искат да кажат, че отечественофронтовското законодателство, специално законът за конфискацията, отива дотам, че няма да може да направи разлика между камилата и заека и че то непременно ще удари и заека. А ние заявяваме, че отечественофронтовското правителство много добре различава заека от камилата и, с извинение на камиларя, камилата в България ще бъде порязана! (Ръкоплескания)

В същото време, г-да народни представители, в онзи ден в Брой на вестник „Народно земеделско знаме“, зелените братя, онези, за които говорих по-рано.

Министър д-р Михаил Геновски: Кога се побратими с тях!

Ради Найденов (з): Те са самостоятелно братство —... казват така: законът за конфискацията няма да удари фабриканти, индустриалци и други богати категории, а ще удари селяните, защото жената и децата на селянина, който е станал богат и е умрял, не са водили търговски книги, няма да могат да оправдаят печалбите, и нещастните селяни ще загинат от закона, а богатите имат търговски книги и няма кой да ги хване!

Г-да народни представители! Това е една диверсия, която е плътка до колелце. По този начин господата искат да спечелят заблудените селяни и да защитят спекулантите и разбойниците в града. Защото вие виждате, че те едините съжаляват, а другите защитават. Те искат да кажат: кой си има търговски книги, няма да го закачат, т. е., г-да софийски читатели на новата „Зора“, бъдете спокойни, ние поемаме вашата защита, вие имате търговски книги, селяни, тръгвайте с нас, защото ако сте заговорили, понеже имате търговски книги, вие ще станете жертва! Така се отразява тяхното обществено мнение върху първия закон, който ние проведохме.

Но как се отрази законът за трудовата поземлена собственост? Законът за трудовата поземлена собственост беше разкритикуван така, че още по-явно и открито личеше на коя страна и на коя позиция застават господата. Те започнаха да казват, че селяните ще бъдат пролетаризирани. Колко, казват, е жалко, колко, казват, е неприятно да гледаме утре, когато хората, които днес си имат земя над 200 декара, която е обект на закона, ще трябва да тръгнат да просят! И забележете, този, който ще им дава милост утре, когато просят, плаче за бедните просящи. Той казва, че селяните ще бъдат пролетаризирани, защото, уважаеми г-да народни представители, комунистите били управлявали България и искали да вземат земята на селяните. А това, което ние знаем и което вие (Сочи комунистите) най-добре знаете, което става и става в страните, в които са управлявали комунисти, и в страните, в които управляват народни движения с участието на комунистите, е, че комунистите винаги само са давали земя, но те никога не са вземали земя. (Продължителни ръкоплескания)

Кой обвинява комунистите, кой обвинява нашето правителство в тази беда, че комунистите ще вземат земята? Този ли, на които ще се даде, или тези, от които ще се вземе? Ето, вие виждате това, което нише и третият събрал. Аз съжалявам, че от това свещено място можем да му обърнем такова внимание, но ние сме длъжни да му отговорим и да го предупредим, че комунистите ние не народните дела на правителството, крадат това, че са комунистически, толкова повече той, вместо да убива — възкръсва комунизма.

Уважаеми г-да народни представители! Ако дръзнат свобода на народа, ако дадените материални права на народа, ако дадените блага на народа, ако отвърването на народа от веригите на робството, ако Народният съд, народният заем, отечествената война и всички други мероприятия дадох на народа добрини и ако всички тези мероприятия се наричат комунизъм, толкова по-добре за комунизма, но толкова по-лошо за демократията, щом тя е против тези дела, които нашето правителство даде.

Така ли се борите, г-да? Тази демокрация на „зелените“ и на „черните“ отрича свободата, отрича народния заем, отрича отечествената война, отрича прогресивно-подоходния данък, отрича закона за трудовата поземлена собственост, отрича закона за конфискацията, отрича закона за национализиране на минните и други подземни богатства, ...

Министър Добри Терпешев: Тя е и против акцията за събиране зима и жито.

Ради Найденов (з): ... саботира изхранването на добичетата, най-близките сътрудници на опозицията, и те мрат вече от глад — добичетата, казвам, защото те разчитаха главно на тях, защото те разчитат на невежеството, колкото е останало, в известни наши среди. Те издигаха принцип против нашето законодателство, вярват да хванат там, където е тъмно. Те направиха невежеството крепост на реакцията.

Г-да народни представители! Аз чета тук: „Проектът за конфискацията на имотите е достойно произведение на сегашния министър. Той, който формално е инспектор на чудовищия, отречен от целия народ закон за народните съдилища, днес прокарва нов закон, който отрича всички принципи на правото, който узаконява истински грабеж за партийно-катерийни цели, който нанася смъртен удар на целия стопански живот и обрива страната на мизерия и

нищета, който застрашава бъдещето на българския народ.“ Аз смятам, че това е най-доброто доказателство, че нашите мероприятия са законни, са на мястото си и са народни. (Ръкоплескания)

Нашето законодателство, г-да народни съдии... (Веселост) Аз бях народен обвинител, та казах така. Г-да народни избраници, г-да народни представители! Нашето законодателство обаче трябва да бъде цялостно. Аз казах, в оградата, която искаме да направим, за да оградим враговете на народа, ние побихме един-два камъка, обаче те почнаха да бягат в противната посока, където не е заградено. Ние трябва да направим оградата цяла, за да няма къде да избягат враговете на народа.

И тук аз си спомням една малка приказка, която искам да ви кажа. Извинявайте, ама тя не е несериозна, тя е една критика, загдето ние не бързаем, не правим бързо оградата, за да няма кой къде да шавне. Един старец в нашето село си направи хубава порта, но дворот му остана разграден. Той тури и куфар на портата. Но като отвори вечер портата, добитъкът не ще да минава през нея, а минава през двора. Той извадил пищов, стреля и казва: защо не вървиш през портата? Защото дворот не е заграден. Ние не можем да накараме хората да минават през портата, докато не оградим двора на българската държава, на българското народно стопанство с всички закони, които днес трябва. Тогава ще накараме всеки да минава през портата. Иначе те ще минават през разграденото. (Ръкоплескания)

Българският земеделски народен съюз се роди като протест срещу бюджета, по-специално като протест срещу десетия — този кървав данък, който в ранни години държавните управници въвеждоха, целейки забогатяване. Българският земеделски народен съюз утрая в борбата срещу бюджета цели 45 години, с изключение ние на тригодишното осъществяване на народния бюджет. По повелята на кръвта, проляна на Шабля и на Дуран-Кулак, вие знаете, уважаеми г-да народни представители, че в България се появи селският въпрос. Аз си задавам въпроса: сега съществува ли в България селски въпрос? Съществуваше ли селски въпрос? Отговорът е: да. Аз отварям този въпрос, за да се попитаме ние, представителите на организацията на селяните в Народното събрание, какво становище сме взели вече по отношение на бюджета, що се отнася до селяните?

Аз бързам да кажа: селският въпрос беше поставен от правителството на Стамболийски по един начин, който искаше цялостно да удовлетвори всичките нужди на селяните с оглед на интересите, които те имаха тогава, при едно условие: без помощта и сътрудничеството на работниците. Ние издигнахме на онова време селския въпрос, така както той беше поставен, на една височина, която засенчваше и отдалечаваше както сътрудничеството на другите производителни слоеве, така и политическото сътрудничество на главните партии, представителки на трудещите се класи тогава, именно на Работническата партия и други.

Гениалният Стамболийски прозря този недостатък, и вие знаете, уважаеми другари съдружени земеделци, че той, когато в Народното събрание почувствува страшната опозиция от дясно, голямата реакция, която днес неговите пряки законни наследници и неговите политически наследници в кавички продължават, чувствуват, вайки слабостта на своята позиция, за да победи окончателно, притиснат от бесния вой на тези разбойници, се обърна към тях и им каза: „Аз знам, че ще ме свалите от власт, но преди да падна, ще дам властта на тези от ляво, но на вас няма да я дам.“ (Ръкоплескания) След неговата смърт се започна една вакханалия, една подиграшка със селските интереси, беше спряно селското законодателство, народното законодателство. Неговото знаме беше счупено, както той го държеше в ръцете си. На издихане той ни завеща за осъществяването на селските интереси: „Борете се заедно с работниците.“ (Ръкоплескания) Един от неговите наследници му изневериха.

Другари народни представители! — Хайде и тук нарушихме конституцията! Може и така — г-да народни представители...

Министър Добри Терпешев: Има и господа, има и другари.

Ради Найденов (з): Да, има господа, има и другари. Вие виждате, че селският въпрос остана да бъде фалшиво представяван от хора, които залагаха селските нужди, селската мъка, селското страдание за министри места. И в продължение на две десетилетия, тези господа излякоха до петак капитала на Стамболийски и окончателно минаха във вражеската на селския народ страна. Но селските нужди, селските страдания, селският въпрос останаха. Ще се спра за пет минути на него, защото знам, че с бюджета се повдига този въпрос. Той не се повдига сефте. Особено от няколко години насам всички оратори тук с този почват: „Трябва да се помогне на селяните.“ Как им се помага? Како вземат и тогата, с която кърватият се поддържа. Бюджетът на Министерството на земеделието започна с един процент от целия бюджет. В първия бюджет на нашата държава бяха предвидени за Министерството на земеделието само заплатите на горските. Това беше всичкия капитал, който се вложи. Ние имаме щастие днес да поддържаме шестмиларден бюджет за Министерството на земеделието. (Един народен представител ръкоплеска)

Но, драги народни представители! Не мислете, че селският въпрос е делни. Не. Той е общонароден въпрос; той е въпрос на Отечествения фронт. Земеделският съюз ще може, и до голяма степен може, да отстои интересите на българския селянин само благодарение и единствено на позициите на Отечествения фронт. (Ръкоплескания)

Вие виждате въпросите, които повдига селянинът: цени, производство, пенсия за жени и мъже, застраховка на добитък и производство, благоустройство, закон за старите задължения, транспорт, шосета, хигиена, вода, сгради, електрическа осветление, водоснаб-

бляване — всичко, с което е свързан селският бит, там дето се намират недоводството, там където е изворът на невежеството и мизерията, там където се притъпява чувството на надеждата и вярата в бъдещето, там където са гъннатите плетници, там където са калните пътеки, там където е лаят на кучетата. Но няма вече кучета, защото няма какво да ядат. Има други кучета.

Всичко това показва, че селският въпрос е изостанал, обаче Отечественият фронт поставя в програмата си селския въпрос.

Вие виждате в селото до голяма степен се запази, драги народни представители, най-големият морал, и политически и всякакъв, който то отстоява. От четирите милиона гласа за Отечествения фронт, от селото се дадоха повече от 3/4, повече от три милиона гласа. Днес в селото не може да се провери ръката на врага. Няма да мълчим, защото ние сме станали толкова добри отечественофронтовици, че ще следваме правилото на Максим Горьки: на лошите хора повтаряйте, че са добри, и те ще станат наистина добри. В някои среди се намериха хора, които отредиха заслугите на нашата организация за спечелването на изборите, защото ние сме били малко, а многото били отишли там, в Софийската дружба, гдето броят 25,000 души.

Драги другари народни представители и уважаеми противници! Българският земеделски народен съюз подкрепи по достоинство в изборите Отечествения фронт в селата, защото подавяващото болшинство на Земеделския съюз върви с нас, с Отечествения фронт. (Продължителни ръкоплескания) Не се плашете, че на кръглата маса в кафене „България“ броят цифрите другояче. В саксия не се отглеждат сдружени земеделци. (Смех и ръкоплескания) А най-много се отглеждат предатели сдружени земеделци. Затуй нашата заслуга ние си я приписваме с едно искане: Българският земеделски народен съюз в Отечествения фронт, заедно с другите отечественофронтовици, ще довърши започнатото дело на Александър Стамболийски, който истински, здраво, реално, непоколебимо държеше знамето на народните интереси. И аз смятам, че неговото право дело е подето. И никакви противници и никакви средства не ще са в състояние, драги народни представители, да ни смутят.

Аз намирам, че една от най-големите, най-силните позиции, с които врагът си служи, е създаденият страх от комунизма. Когато ние ходим по селата, когато следим какво става днес, чувстваваме, че врагът е напишал едно знаме — той заплашва българския народ с комунизма. Това едва ли ќе е алфата и омегата, на която стъпват господата.

Някой от комунистите: Както и Хитлер заплашваше света с комунизма.

Ради Найденов (з): Аз го казах в националния конгрес на Отечествения фронт и не ще го повтарям.

Аз мога да ви приведа още един последен пример — защото примерите са много — на издевателства от народните селски агитатори на нашите братя земеделци. В три български села са направили събрания и забележете, това е най-важното за предателството на тях хора и за тяхното безсрамие — излъгали селяните, че на събранията ще говори и американец. Турнали една черня очила на един прохода, и той казал на събранието няколко немски думи. Но бил хванат и изобличен в Долин-Дъбник.

Министър д-р Михаил Гезерски: Някои англичанини.

Ради Найденов (з): Хората дошли, за да чуят чужденец, защото, ако не кажат, че ще дойде чужденец, няма кой да ги слуша. Това са честните средства на борба срещу Отечествения фронт! (Смех)

Васил Кохареv (к): Коя са те, Ради?

Ради Калдексв (з): Аз ще ти ги кажа после. Да не им правим такава чест да се пишат имената им тук. Та, казвам, страхът от комунизма се шири навсякъде, навсякъде плашат с комунизма.

Някой от земеделците: Донау ни плашеше все с него.

Ради Калдексв (з): Те плашат народа, и аз се чудя, кой извърта рогата на дявола, кой туря черна опашка на този дявол, кой рисува околорези очите му и го съблича намазан с катрач. Това са тия софийски политически сукини, за които на два пъти вече говоря и за които в програмната си реч по тронното слово нашият другар Трайчо Костов говори. Аз получих морално удовлетворение, защото бях много подплашен и упрекнат тогава даже и от наши другари, че съм обидил някои сдружени земеделци, които не съм знаел, че били сукини. (Смех) Тези 15 хиляди, които се преляха на друго място и станаха 25 хиляди, днес помагат за това зелено дело.

Някой от земеделците: За тях е Росица.

Ради Калдексв (з): Г-да народни представители! Аз имам да кажа няколко думи по-специално във връзка с бюджета, така както той се очертава в няколко негови пункта. Бюджетът, каза нашият министър на финансите, е реален, защото прихвърта съвпада с разхода. Дали разходът е нагледен към прихода, или обратното, аз не зная, защото не съм правил бюджети, но във всеки случай аз смятам, че той ще бъде реален тогава, когато отговорни не на основа нагаждане, което винаги правят висшите финансови чиновници, които все в тая ложа селяха (сочи ложата на висшите чиновници) и при всички бюджети с затаен дъх следяха, и като каже председателят, че се приема бюджетът, казват: „Хайде до година пак така.“

Ние считаме, че бюджетът може да бъде разделен, от гледище на науката на Отечествения фронт, на два отдела. Единият да бъде бюджет в тесен смисъл на думата, именно за консумативните разходи, за заплатите, които са по-константна величина. Нека специалните да го нагаждат „да дава — да взема“. Другият отдел да бъде бюджет за задачите на стопанството. Трябва да поставим стопанството под един план, командван от реалните нужди на народа и от средствата, които ще събираме. (Ръкоплескания)

Ние той план го имаме, но вие виждате колко сме мнителни, когато дръзнем да го проведем.

Уважаеми г-да народни представители! Ние няма да седим в това положение — като застава вода. То е много лесно да казваме: Отечествения фронт, комитети. Някои другари признават, че има отечественофронтовици комитети, но някои ги отричат. Лесно е да викаме Отечествения фронт, ама да не правим нищо. А като рече Отечествения фронт да вземе откраднатите от народа пари, казват му: вие наказвате пестеливите, а поощрявате мързеливите! Кой има моралното право да нарича българския работен народ мързеливец? Откъде спечелиха те милионите си? Ако нашият народ беше мързелив, те щяха да бъдат днес бедни като черковни мнишки. Казват: „Честните, пестеливите граждани смущават, ще вземете парите им и ще ги дадете на мързеливите работници“. Брей! Тази е най-новата! (Смех)

За жалост, макар и малко заобиколно, така се изразиха тук и някои наши хора. Вардете се от такива разсъждения!

По този повод ние има да кажем: ние даваме гаранция на всички граждани, но пазете се да не всяваме смут. Аз ви моля да се споразумеем върху едно нещо: да не поддържаме страх от нашата власт сред народа. Страхът е нещо страшно. Той кара заека да бяга пред камилата. Значи ще се страхуват нашите граждани? Аз смятам, че достатъчно ясно сме го казали в нашата програма и можем пак да го кажем: трябва да живеем всички, които работят и сътрудничат. Аз искам да напомня, че когато ще създаваме стопански планове за изземване на богатствата, ние няма да направим като Соломона, както е писано в Талмуда — че всеки 7 години ще се събират да си делят парите. Не. Който взема готови пари и ги деля, за да ги яде, той няма място в Отечествения фронт. Той може да бъде в американска гангстерска тайфа. Той няма място тук. Ние изземваме парите, които са затаени, мъртви, които са умряло, мъртво богатство, които са напоени с кръвта на народа и са един позиции, зад които техният притежател се е замостил, за да постави наново народа и стопанството в робство. Затуй ще вземем тия мъртви средства, служещи за реакция и убийства, и ще ги поставим в кръвта на народа, в народно творчество, в стопанството, за прогрес, за напредък. Тоя прогрес, тоя напредък няма ли да засегне и притежателите? Ще ги засегне. Защо се боят? Драго ли им е на тях да бъде като досега: на една страна да стоят едни, които имат всичко и нищо не дават, а на друга страна да стоят други, които нищо нямат и всичко искат? Кой ще търпи това положение?

И затуй, очертавайки този стопански план, трябва час по-скоро да проведем тия законоположения, които ще отговорят на нуждите.

Икономики в бюджета! Г-да народни представители! Колкото пъти се е заговорило за бюджет по тоя свят, толкова пъти се е заговорило за икономики. Правим ли ние икономики? Аз мисля, че не напълно правим икономики, а трябва да ги направим.

Не съм упълномощен от нашата парламентарна група да предлагам увеличаване или намаляване на министерства, но смятам, че ние можем да се вгледаме в бюджетите и да направим икономики. Да върнем из този път: не да създаваме служби за чиновниците, а да създаваме служби за народа. Не е народът за службите, службите са за народа. Виждаме няколко категории областни служби. Има си тук софийски централни учреждения, има и областни автономни учреждения, и кои — още една областна тайфа там, и те се чудят какво да правят. Има учреждения, и които началниците са толкова много, колкото са дърветата в гората. Има и бюрократизъм, който е тежък, но той не е само че е многочислен и тежък, но той не е и на мястото си.

Г-да народни представители! В съгласие с нашата програма, нашият министър на финансите е предвидял големи пера, според неговите схващания, за Министерството на просветата. Ние считаме, че просветата трябва да бъде издигната, защото без отечественофронтовска просвета ние нищо не можем да направим.

Какво става в Министерството на просветата? Там се заявява от високо място: Никакви отечественофронтовици бележки не ни интересуват, когато назначаваме! А я чуите едни главен инспектор какво си е позволил да напише!

„Лично поверително. Сдружените земеделци в Министерството на народното просвещение — там има сдружени земеделци, софийски! — приготвяват изложение до г-на министър-председателя и до Парламента за порядките в Министерството на народното просвещение и в страната. Във връзка с това възлагаме ви да съберете документи и факти, които изобличават силно грубото вмешателство на РСМ и на Работническата партия (комунисти) във вътрешния живот на гимназиите, като ни изпратите извинителни бележки за отсъствия, издадени от РСМ, милицията или отечественофронтовските комитети, с които искат освобождаване на ученици, за извинения отсъствия на ученици, за партийни цели, агитки или милиционерски нужди. Документите изпратете лично поверително до мене с писмо в оригинал. Във всички дневници и класни настаници има такива документи. С поздрав, главен инспектор Седев.“

Някой от комунистите: Митю Седев.

Ради Найденов (з): Г-н главният инспектор, сдруженият земеделци — а нашето стопанство просвещение не знае нищо за него!

вите дела — си е позволил да се обърне по конспиративен, политически начин, недостоеен, за да внесе разризи в училищата и да поддръжи устоите, на които сме поставили да се движат нашата младеж под знамето на организацията ЕМОС. Тоя господин оправдава своята постъпка с това, че е сдружен земеделец.

А един директор на гимназия в Свищов, който покровителствува няколко стотин легионери, си е позволил да даде заповед на учениците да разкъсат портретите на най-големите политически лица, наши братя, във от България и от България, да им изваждат очите и да се гаврят с образите на нашите национални герои.

Някой народен представител: Той е още директор.

Ради Найденов (з): Той е още директор, защото него решиха да го уволнят с анкета. А туриш ли за лост анкетата, то се знае, че ръцете ти са строшени.

Гьоко Габровски (з): В коя гимназия?

Ради Найденов (з): В Свищовската търговска гимназия, не в академията. Не е само той.

Г-да народни представители! Ние можем да кажем още две думи за просветата. В София има още няколко големи началници, един от които беше изпратен от нашите противници да бъде назначен за член на управителното тяло на нашата организация. И тия господа вулгарно, открито саботират. Те казват, че Земеделският съюз — това е Никола Петков. Те казват: Това не е просвета, а диктатура. Те стоят, разпореждат се, налагат се и като изчерпят всички средства, най-накрая с конспиративни средства си служат, за да разстроят учебното дело в България. А ние тук се задоволяваме само да увеличаваме броя им и да им гласуваме заплатите. Не са по-малко такива хора и на други места. Един полковник в Плевен си е позволил, когато не е имало „Зеленото знаме“, да бичне всичките вестници на един востаникар да паднат на земята и да каже: „Ти не си вестник!“ Но има един русенски полковник, който е казал пред войниците и офицерите си: „Пробрози са дните на кървавото управление на Отечествения фронт.“ Има офицери, които гласуваха в Плевенското военно изборно бюро с лозунга „Смърт на Отечествения фронт!“

Един земеделец: И в Търново ги имаше също.

Ради Найденов: Ние обаче знаем, че народното външно брое отделни такива единици. На героичните офицери, представители на нашата армия в миналото, които доблестно изпълниха дълга си наравно с другите, и които извършиха 9 септември, ние трябва да кажем: място в казармата за такива господа няма! (Ръкоплескание)

Председателстващ Петър Попзлатев: Г-н Найденов! Минахте определеното време за говорене с няколко минути. Моля, завършете.

Ради Найденов: Много навреме ми напомняте. Точно сега беше моментът! Аз ще свърша.

В Министерството на земеделието, г-да народни представители, има началници и други чиновници — не им зная имената — които в най-големия студ по десет пъти на ден отварят прозорците да видят, иде ли другата власт, новата, тяхната, на която са служили 20 години! А ние чакаме от тях осъществяването на мероприятията, предвидени в бюджета! Нашият министър без душа остава да тича денем и нощем да събира средствата на народа, за да може да даде ново земеделие, възплатено в земеделски индустрии и други отрасли на нашето производство и потикнато от творческия гений на нашия народ, за да може да добие при максимум усилия големи резултати.

Г-да народни представители! Ние смятаме, че с бюджета ще отразим не само целесъобразност, не само план, но чрез бюджета ще трябва да накараме народа да добие вяра, че в най-скоро време ще създадем закон, който да съвпадат с големите негови интереси. Ние ще искаме да докажем по този начин, че плащаме съдействието, че плащаме сътрудничеството на широките народни маси към нашата власт и ангажираме в това сътрудничество и ония малцинства, които дават много за драго, за да провалят народното дело, което се отразява в бюджета.

Накрая аз искам да спомена и за това, което нашите земеделци, нашите селяни отдолу ни препоръчаха. Те ни казаха, че ние трябва да следим за прокарването на закона за земеделските пенсии, на закона за застраховката на добитъка и посевите, да следим и за прокарването на големите основни закони, които споменах и които са внесени; да следим ония хора и ония среди, които могат да дадат отпор, за да можем, г-да народни представители, да се опрем наистина на нашия народ и да можем да затвърдим неговата вяра в новата власт.

Пропуснах да кажа, че когато народът поставяше тези въпроси пред нас, той се интересува от онова, което му разпират за пречките, които ние срещаме от някои среди тук и във при изпълнението на нашите задачи. Ние сме достатъчно честни да уверим нашия народ, че вътрешните сили, които той има, са достатъчни, и че той трябва да се опре само на тях.

Уважаеми г-да народни представители! Когато на 1939 г., през август, аз имах честта с една група депутати да бъда в Кремълския дворец при външния комисар Молотов, името на когото днес се носи в устата на свободолюбивите народи от целия свят, на въпроса, който му зададохме в разговора, който имахме с него, той ни каза едно нещо, с което аз ще свърша, и което вечно ме е успокоявало, а вярвам, че то ще успокои и целия български народ. Когато му бе зададен въпросът, какво може да стане с нас и с малките държави, той каза: „Малките държави могат

да останат да съществуват само при едно условие — ако те отмажат усилията си към ония империалистически страни, които ги вкарват във войни, и присъединят усилията си към ония велики сили, които са за мира.“ (Ръкоплескание) Спомняйки си тия гениални думи на един от най-заслужилите към българския народ славянин, аз, драги народни представители, чувствавам по интуиция, по инстинкт, че ние с борба и с големите усилия на първите наши представители на Отечествения фронт изпълнихме този завет на един от гениалните представители на Съветския съюз; ние употребихме всички сили и средства чрез Отечествения фронт, чрез основните ядки на Отечествения фронт — отечественофронт-товските комитети — да слоим вражеското дело и да се окопаем на позициите на Отечествения фронт, както и да изпълним най-важната повеля за националната ни независимост: да присъединим нашите усилия — и ние ги присъединихме — към тия на трите велики големи нации. (Ръкоплескание)

Ние считаме, че след изпълнението на този наш дълг, на нашия народ остава само една вяра — вяра в собственото му дело. Аз чувствавам, че някои наши среди, даже някои отделни народни представители често пъти се намират в колебание и смятат, че народът ще си избира своята съдба, както се избира например дреха във витрината на един магазин. Не! Народът няма да избира своята съдба, г-да народни представители, народът ще ръководи своята съдба, опрян сам на себе си и вярващ в своето дело. И ако той вярва в делото си, ще успее; ако не вярва и се колебае, ако стои на два стола, няма да успее.

Г-да народни представители! Нашият народ живее в една голяма епоха — епохата на национално въздигане. Тая епоха се дели от една друга епоха на национално въздигане, която се очерта след първата европейска война. Първата епоха беше представена от гениалния водач на селото Александър Стамболийски (Ръкоплескание), който не принадлежеше само на Земеделския съюз, а който принадлежеше на целия български народ. И той, главно със съдействието на честните народни сили, успя тогава да спаси българския народ от катастрофа. Сега ние се намираме в също такава епоха, която е представена при сътрудничеството на големи и признати българи в лицето на министър-председателя и министрите от другите отечественофронт-овски партии — от един българин, който не принадлежи само на Комунистическата партия, а който е национален герой като Стамболийски — това е незаменният и велик основател на Отечествения фронт, нашият другар Георги Димитров. (Ръкоплескание) Мислите ли вие, че както тогава, така и сега ние ще оставим да се случат стожерът на нашето велико дело? Не! Аз вярвам, драги другари народни представители, в делото на Отечествения фронт. Аз съм убеден, че във всичките му сектори ние ще го устройваме на пук на враговете. Аз съм сигурен, че с най-важното дело за нашето стопанство, приемащото на държавния бюджет, ние ще забием нож в сърцето на нашите врагове, на анархията, на хаоса, на безредното, на бюрократическата олигархия, на черноробовите спекулантски сделки, на алчността на саботажите, на вътрешните размирици, на опитите за гражданска война, като от всичко това ще остане само тор и пепелище, на които ние ще издигаме все по-високо и по-високо великата сграда и славното знаме на Отечествения фронт. (Продължителни ръкоплескания)

Председателстващ Петър Попзлатев: Давам 10 минути отдиha.

(След отдиha)

Председателстващ Петър Попзлатев: (Звъни) Заседанието продължава.

Има думата народният представител г-н д-р Пенчо Костурков.

Д-р Пенчо Костурков (р): (От трибуната) Г-да народни представители! Гласуване бюджета на държавата е най-важният законодателен акт на Народното събрание. Чрез държавния бюджет се разрешава на изпълнителната власт да извърши редица разходи за задоволяване на колективните нужди, подредени според тяхната важност. Държавният бюджет изразява цялостната стопанска и финансовата политика на едно управление. Цифрите за приходите и разходите по бюджета отразяват не само политиката на правителството, но и състоянието на държавните финанси и дейността на частното стопанство.

Задачата на министъра на финансите във всяко време е да състави реален бюджет — да съгласува разходите с приходите на публичното стопанство. Тази задача е винаги трудна, поради бързото развитие на нуждите в днешната държава, но тя е по-лесно разрешима в нормални времена и при спокойно развиващо се народно стопанство. Във време като днешното при една следвоенна обстановка, свързана с остри политически и стопански промени и с нови нужди на държавата, усилията на финансовия министър за изработване на уравновесен бюджет представляват истински подвиг.

Като пристъпвам към разглеждане на бюджета проекта за 1946 г., трябва да отбележа веднага, че министърът на финансите, преодолявайки много затруднения и държейки сметка за толкова разнообразни по естеството си нужди на държавата ни, изтощена от военния период и от погрешна финансовата политика на миналото, е успял да изгради един реален бюджет, т. е. бюджет, чиито разходи пера са съобразени с възможностите на приходоизточниците. Приходите пера са посочени с оглед на най-близките предвиждания, като се изхожда от действителните постъпления на фиска през изтеклата 1945 г.

Трябва да се признае, че новият бюджет е искрен. Той е искрен, защото в него са посочени всички разходи — няма укрити разходни пера, които да се посрещат с извънредни кредити, както се

практикуваше в миналото. Ето защо с основание г-н министърът на финансите заявя в своето изложение, че бюджетопроектът за 1946 г. е точен и искрен.

Едно подобрение в бюджета, с оглед да се създаде повече единство и прегледност, е включването на разните публични фондове в общия бюджет на държавата. Това нововъведение, проведено до края, ще ни доведе до осъществяване на така наречения универсален бюджет.

Г-да народни представители! Все в този ред на мисли, спирайки се на положителните качества на новия бюджет, прави добро впечатление, че лошата практика от миналото да се законодателствува чрез бюджета е значително ограничена. Един бегъл разбор на приходната и разходната част на бюджетопроекта за 1946 г. подчертава тези му положителни качества. Така, приходите от преките данъци, като данък върху патента, данък върху оборота и др., са предвидени в размер на 11 милиарда лева, при предвидени да постъпят през 1945 г. около 6 милиарда, а постъпили през същата в действителност 8.210.000.000 лв. Очевидно е, че се държи сметка за тенденциите на този приходоизточник.

При очакваното стопанско развиване през текущата година и засилване изобщо на оборотите в стопанския живот, предвиденото увеличение е реално, то ще дойде. Също така и приходите от данъка върху общия доход в размер на 200 милиона лева ще постъпят, макар че миналата година този данък е достигнал само 111 милиона лева. Той е също в границите на очертаваните се тенденции на стопанското ни развитие през 1946 г. Търсене на повече средства от прякото облагане е в духа на финансовата политика на Отечествения фронт.

Характерни са цифрите за косвените данъци, специално тези от мита. От мита се предвиждат 2 милиарда лева, при постъпили през 1945 г. 810 милиона лева, т. е. с 1 милиард и 200 милиона лева близо повече. Това приходно перо ще зависи от развоя на нашата външна търговия. Има всички изгледи обаче, че нашите търговски връзки с чужбина ще се засилят и разширят през настоящата година. И наистина нашето изтощено стопанство се нуждае от голям внос, от снабдяване със стоки, и на това вероятно разчита и г-н министърът на финансите, за да предвиди по-големи приходи от вносни мита.

Значителни количества стоки пристигат и сега от Съветския съюз в изпълнение на търговската ни спогодба от миналата година. Преговорите, които се водят понастоящем в Москва за сключване на нова търговска спогодба, ще дадат нов тласък на нашата размяна със Съветския съюз. Нека се надяваме, че през тази година ще се премахнат пречките за внос от Румъния и Чехословакия и че ще възобновим търговските си връзки с Полша, Италия, Франция и други държави, което не само ще има за резултат влизане в страната ни на толкова необходими стоки и материали, но ще донесе приходи от този засилен внос. Нека се надяваме, че възнавяване на търговските ни връзки със Съединените щати и Англия не ще закъснее.

Хвърля се в очи обстоятелството, че цифрата на приходите от износните мита за 1946 г. е твърде ниска — предвиждат се само 200 милиона лева. Вероятно за насърчение на нашия пласмент от чужбина износните мита ще бъдат ниски. Иначе, как да се обясни толкова силното спадане на постъпленията от мита от износни стоки за 1946 г., което се очаква, когато през 1945 г. са постъпили такива мита в размер на 531 милиона лева. Верно е, че миналата година изнесохме големи запаси в Съветския съюз, но и тази година се откриват изгледи за износ, при добрата реколта, която се очаква.

Колкото за приходите от акцизите, като този върху спирта, виното, оцета и пр., те се предвиждат с намаляване. Това е обяснимо вследствие на намаляване на производството и свиване на консумацията на същите обекти поради лошата реколта през миналата година. В замяна на това увеличени са значително приходите от държавните привилегии, от монопола, от кибрита, от продажба на захарин и други, оправдано със силното търсене на тези артикули на пазара.

Анализирайки приходите пера на бюджетопроекта, следва да се спрем на приходите от държавните предприятия и стопанства. Те са предвидени с увеличение, което очевидно животът ще оправдае. Министърът на финансите отдава голямо значение на държавно-стопанските предприятия. Те се поставят върху принципа на самоиздържането. Тук би трябвало да се каже, че тия стопански предприятия, ако бъдат компетентно ръководени и не само формално контролирани, а и организирани като частните предприятия, могат да донесат значителен доход на държавата, а не да тежат върху бюджета ѝ, както беше досега.

Повдигане доходността на тези стопанства е един проблем, който чакат своето разрешение, което разрешение управлението на Отечествения фронт трябва да му даде.

Чрез въвеждане самоиздържката на държавните предприятия ще се тури край на бюрократическото ръководене на тези стопански обекти. То ще внесе прегледност в имуществата на тези предприятия, ще внесе и план в производството. Предприятието ще работи самостоятелно, както частното, ще се съобразява с условията на пазара и частната конкуренция, стремежи се да бъде конкурентноспособно. Директорът, чиновниците и работниците ще получат заплатите и надниците си от доходите на това предприятие, в което влагат труда си, и ще бъдат заинтересувани в засилване и подобрене на производството. Тогава ще се премахне чиновническата безотговорност, с която се администрират държавните стопански предприятия. С обособяването на държавните предприятия на принципа на самоиздържката ще трябва безспорно да се предвидят за тях кредити за оборотни средства. В същност и досега се отделяха големи средства за тези предприятия, които се възразяваха, без държавата да има доходи.

Нека се спрем набързо върху разходната част на бюджетопроекта. Преценени числата на отделните бюджети по министерства, в техните разходи, изтъкват две характерни страни и тенденции в разходния бюджет: засилване на кредитите за задоволяване на здравни, просветни и благоустройствени нужди и тенденция на съкращения в някои министерства, като в Министерството на войната, Министерството на вътрешните работи и Министерството на финансите.

Най-голямо увеличение на кредитите за културно-стопански цели имаме в Министерството на благоустройството. Това министерство ще разгърне широка строителна дейност за постройка на пътища, държавни сгради, язовири, водопроводи, канализации и др. Тази политика на правителството да финансира подобни строителни мероприятия е безспорно крайно полезна и трябва да бъде насърчена с цената на всички жертви. Предвидените кредити ще се окажат недостатъчни за изпълнение на един по-широк план от този характер.

Увеличени са и кредитите в Министерството на народното здраве. Те са също оправдани с оглед здравните интереси на народа. В миналото се отделяха малки средства за народното здравеопазване. Отличителният фронт създаде Министерството на народното здраве и му постави големи задачи. Чрез бюджета си то провежда днес цялостен план за медицински грижи за населението и за борба с болестите. Предвижда се строежът на държавни болници, санатории, обезбедяване на родилни домове, детски болници и други. Успоредно с това се увеличава броят на служителите по това министерство от 8.593 на 13.476 души.

Увеличени са кредитите за нуждите на народното образование с повече от 1 милиард. Тези нови кредити се поглъщат от разходи за откриване и обезбедяване на университетите във Варна, Пловдив, Държавната политехника в София и други.

Министерството на земеделието също получава увеличение на кредитите, но те са малки в сравнение с задачите, които са поставени на това министерство — повдигане на нашето земеделско стопанство, на скотовъдството и пр.

Имаме отпуснати значителни кредити и за трудовите войски, на които се възлагат конкретни строителни задачи.

Г-да народни представители! Предвидени са по-големи разходи и в други ведомства, като Министерството на железниците, пощите и телеграфите, Министерството на социалната политика, в замяна на което съкратени са, както казах по-горе, кредитите по министерствата на Войната, на Вътрешните работи и на Информационната.

Приключвайки с разходния бюджет на държавата, нека се спрем за момент на кредитите за погашение на държавните дългове. За тази цел — за погашение на дълговете и лихвите са предвидени 8.354.000.000 лв., или с приблизително 3 милиарда лева повече от тези за 1945 г. Това е една огромна сума, която тежи върху нашия бюджет.

Поменатите съкращения в някои министерства би било желателно да се засилят при следващия бюджет на държавата, с оглед да се намалят личните и веществените разходи, които в последните години постепенно се увеличават и придават все по-консумативен характер на нашия бюджет. Реорганизация на държавните служби и по-рационално използване труда на държавните служители, както и провеждане по-големи икономии във веществените разходи на министерствата и службите, са въпроси от голямо значение, които чакат своето разрешение. Съкращения дори с цената на закриване служби и министерства се налагат. Когато се извършат по-големи съкращения, тогава ще може да се подобри и положението на нашето бедствуващо чиновничество.

Г-да народни представители! Това е общата характеристика на бюджетопроекта за 1946 г. От нея изпъква стремежът на министъра на финансите, доколкото условията му са позволили, да задоволи неотложни нужди и „да приспособи, както се изрази той в своето експозе, отделните бюджети и пера към прогресивната и демократическа програма на Отечествения фронт“. Социалните и стопански тенденции на бюджета все пак са потиснати от лошото финансово и стопанско наследство, което заваря правителството на Отечествения фронт, дефицит, натрупани големи вътрешни и външни дългове, намален национален доход и разстроено стопанство.

За да се разберат по-добре мянотните, с които трябва да се справим днес, наложително се явява да се хвърли поглед върху финансовата политика и строежа на бюджетите през военновременния период. Най-характерната черта на бюджетите преди 9 септември 1944 г. бе преобладаващото значение на военните разходи. За въоръжаване се харчеха в онова време огромни за нашите възможности суми. Курсът на въоръжаването се засили в навечерието на войната. Предвиждаха се граматни кредити за войската, които поглъщаха по-голяма част от редовните и извънредните приходи на държавата. Прогерманският режим през време на световната война не скриваше, че най-важната нужда, която предхожда всички други нужди на държавата, е да се намерят средства за въоръжаване. Заедно с кредитите за въоръжаване, растяха и държавните дефицити, въпреки че бяха прикривани. Патриотарските кръгове около тогавашния режим трябяха навсякъде, че за победата на Германия трябва и нашата страна да допринесе, като бъде силно въоръжена и материално подготвена за войната. Те убеждаваха народа, че за тази военна подготовка са необходими големи жертви от народа, без обаче да са склонни да искат жертви от забогателите при военната конюнктура кръгове. Тогавашният министър на финансите Божилков нямаше куража да каже на данъкоплатците какво струва на страната финансирането на военното стопанство, нито също така имаше куража да прибегне до изключителни финансови мерки, оправдани при тогавашната военна обстановка, като: конфискуване на натрупаните през време на войната богатства, еднократно облагане върху имуществата в пр., необходими мерки за посрещане на военните разходи. Колкото за въведения тогава закон за военновременните печалби, той не даде резултати. Вместо такава финан-

сова политика на изключителни жертви от данъкоплатците за посрещане на извънредни разходи, тогава се провеждаше политика на банкнотни емисии, която водеше до инфлация. Въведе се и практиката да се изземват средства на разните фондове, да се посяга на касови наличности. А тази политика водеше до обезценяване на българския лев и до обедняване на народа. Казвам обедняване на народа, на дребните икономически съществувания: селяни, работници, чиновници, пенсионери и др., защото индустриалните и търговските кръгове си даваха сметка за растящото обезценяване на лева по онова време, и чрез известията на своите капитални в стоки, инвентар, сгради и пр. запазваха и дори увеличаваша своето имотно състояние.

Г-да народни представители! Тази порочна финансова политика се илюстрира добре от цифрите за движението на паричното обращение и от тези за националния доход през военния период. От 4 милиарда лева кръгло през септември 1939 г., паричното обращение е в края на същата година 5.686.000.000 лв.; после бързо се повишава през следващите години на 8 милиарда лева, на 23 милиарда лева, на 35 милиарда лева, и в навечерието на 9 септември 1944 г. достига до 62 милиарда лева, а в края на 1945 г., на 31 декември същата година, възлиза вече на 73 милиарда и 161 милиона лева. От тези цифри, които г-н министърът на финансите ни даде, се вижда до какво парично напрежение бяхме стигнали на 9 септември чрез лекомислено пускане на пазара на все повече парични знаци. Наистина и след 9 септември 1944 г. банкнотното обращение е увеличено с повече от 10 милиарда, но това става в един период от време около една и половина година, което увеличение е незначително, ако го сравним с застрашителното темпо на увеличаване на банкнотното обращение до промяната на режима на 9 септември. Това увеличение е още по-незначително, като се държи сметка за обстоятелството, че през това време ние водихме отечествената война, свързана с огромни разходи.

Г-да народни представители! Практикувайки тази политика на инфлация, бившият министър на финансите г-н Божилов заявяваше често в Парламента, че държавните бюджети от 1938 до 1944 години, които бюджети бяха негово дело, се приключвали не само без дефицити, но и с излишъци; той поддържаше също, че държавните финансии не са допринесли с нищо за увеличаване на банкнотното обращение и посъпване на живота. В същото време той твърдеше, че правителството ще изтегли част от банкнотите, че провежда дори политика на дефлация.

Така в неотдавнашното минало се отричаха елементарни принципи на финансовата наука, а се поддържаха абсурдни теории, че може чрез банков манипулации и касови операции и чрез укриване истинските цифри на разходите да се посрещат растящи военни нужди, за които в бюджета няма кредити, без да се разстройват държавните финансии.

Друга отрицателна страна на бюджетната политика в миналото, която се отрази също пагубно върху нашите финансии, бе отделяне на огромни средства от държавния бюджет за изразходване в окупираният през време на войната от България територии в Македония и Тракия. Според данките, изнесени от г-на министъра на финансите, за стопански инвестиции и други разходи в новите земи през войната са дадени 93.600.000.000 лв. Така, поради лекомислено извършени разходи за строежи и други мероприятия в тези земи, българската власт върху които се оспорваше още тогава от световното обществено мнение, нашето народно стопанство бе оштетено с грамадни суми и още по-затруднено.

Г-да народни представители! Искан за момент да се спра и върху движението на националния ни доход. Според официални данни, съдържащи се в изложението на г-на министъра на финансите, общата сума на националния ни доход, от всички отрасли на народното ни стопанство, възлиза през 1939 г. на 57.800.000.000 лв.; повишава се на 162.000.000.000 лв. в 1944 г. и пада през 1945 г. на 141.800.000.000 лв. Това увеличение обаче е само номинално, то не е реално поради обезценяване на лева. Както каза г-н министърът, ако редуцираме този национален доход към реалните цени на 1939 г., то националният доход спада постепенно до 26.300.000.000 лв.

Безспорно, намалението на националния доход е явление на войната. Това намаление иде вследствие спадане на производството и увеличение на консумацията. Покачването на цените на стоките води автоматически към обедняване на подавяващата част от населението. Реално увеличаване на индивидуалните доходи добива през войните само известна социална категория — забогателите от военната конюнктура. Обедняването у нас, което е взело обезпокоителни размери, се вижда и от движението на влоговете. Влоговете и спестяванията намаляват. С тях населението покрива част от разходите си, вследствие на намаляване на доходите си. Това се отнася както за чиновничеството и занаятчийството, така също и за част от земеделското население. Това страшно обедняване на нашия народ трябва да ни накара да се замислим.

Г-да народни представители! Националният доход на една страна е в пряка връзка с производството и с общото стопанско положение. Индустриалното производство през време на войната у нас показва постепенно намаление, дължащо се на липса на сурови материали и полуфабрикати, необходими за осигуряване производствения капитал за индустриалните предприятия. Стопанската изолация на България през военния период растеше. Германия беше почти единственият източник за внос на необходимите материали за нашата индустрия, и този източник все повече се пресушаваше заедно с затрудненията на германското военно стопанство. С изключение на някои индустрии, като хартиената, минното производство и индустриите, свързани с преработване на земеделски произведения, индустрията у нас отиваше към упадък. Особено эле се отрази липсата на сурови материали в занаятчийското производство. Към 1944 г. се чувствуваше вече обща липса по села и градове на предмети от първа необходимост. Германия изнасяше всичко, каквото ѝ бе нужно за войната и за нейното население, а

внасяше малко стоки и главно такива, които не бяха от първа необходимост за българския потребител. От тази търговия с Германия нашето народно стопанство загуби повече от 25 милиарда лева по клиринга, както ни каза г-н министърът на финансите.

Г-да народни представители! Такава беше картината на финансовото и стопанското положение на 9 септември. Отечествоният фронт поглежда с всичката сериозност на това положение. Новата власт виждаше, че ако продължава следваната дотогава политика, България би изпаднала бърже във водовъртежа на инфлацията и стопанския хаос. Примерът на държавите около нас е поучителен. Ето защо вместо към банкнотни емисии правителството прибегна до една героична мярка, до сключване на заема на свободата, чрез средствата на който заем, възлизащи на 21 милиарда лева, посрещаше разходите от войната срещу Германия и тези от спогодбата за примирението. Това беше нова политика, политика на покриване извънредните разходи с извънредни приходноизточници.

В духа на тази финансова политика се изгради и бюджетът за 1945 г., който приключи с излишък.

С право г-н министърът на финансите казва в експозетата си, че бюджетпроектът за 1946 г. е поставен при една по-щастлива обстановка от бюджета за 1945 г., защото с приключване на отечествената война се тури край на най-голямата извънредна отечествена война. Все пак той не скрива, че процесът на преминаване от военновременното към мирновременното стопанство не е още приключен. А този процес е свързан с трудности. От една страна нуждите на държавата и на народното ни стопанство се увеличават, а податните сили на данъкоплатците, взети общо, се намаляват. Новата държава си поставя и нови културни и социални задачи, които с оглед на своята идеология трябва да задоволи, за да повдигне културното и материалното ниво на народните маси.

Министърът на финансите ни каза, че новият бюджет на държавата се стреми да задоволи масовите нужди на страната, като се държи сметка за податните сили на населението и на необходимостта да се доведат приходите и разходите на фиска до възможно, най-пълно равновесие. Както знаем, бюджетпроектът е определил разходите на държавата за 1946 г. на 42.910.000 лв., при миналогодишен бюджет от 34.400.000.000 лв., т. е. с едно увеличение от 8 и половина милиарда лева. Част от това увеличение е само цифрено и се дължи на включване бюджетните на публично-правните фондове в общия държавен бюджет. Реалното увеличение на приходите ще дойде от постъпленията от преките данъци. Разчита се, както казах по-горе, на по-голямото стопанско оживление през тази година. Във връзка с търсенето на повече приходи, бих искал да се спра на въпроса за нашата данъчна система.

Г-да народни представители! В изложението си г-н министърът на финансите загатва за промени в някои данъчни закони: въвеждане на прогресивно-подоходния данък, подобрения в закона за наследствата и други преки данъци. Тези подобрения в данъчната ни система се налагат, за да се внесе повече социална справедливост при облагането, а също така и за да се засилят приходите на държавното съкровище.

Крайно време е обаче, заедно с тези реформи в данъчната система, да се пристъпи и към кодифициране на данъчното законодателство и опростяване на данъчната процедура. Чрез кодификацията ще се извърши и отделяне на материалните норми от процесуалните, законите ще станат по-ясни и по-правилно приложими и за данъчните органи, и за самите данъкоплатци. Чрез систематизиране и опростяване на данъчната процедура пък ще се внесе еднаквяване на последната. Днес за всеки данъчен закон имаме различна процедура. Това се вижда лесно, като се хвърли поглед върху разните закони, като закона за гербовия налог, за акцизите, за данъка-приходи и пр. И се стига до парадоксални положения, че самите фискални органи често не знаят и неправилно прилагат фискалните закони, а това се използва и от данъкоплатците, за да отлагат плащанията или да прикриват доходите си. Когато се опрости и систематизира данъчната процедура, облагането ще става своевременно, данъчните постъпления ще бъдат по-редовни, защото обектите на облагането ще бъдат улавяни навреме. От тази реформа може да се очаква и значително увеличаване на приходите. Недоборите, които възлизат на милиарди, няма да се трупат занаят и да затрудняват съкровището. Вероятно г-н министърът на финансите ще се справи и с този въпрос, който е свързан и с нуждата от по-добро организиране на данъчната ни техника.

Г-да народни представители! Нека кажа на края, кои са непосредствените задачи на нашата финансова и стопанска политика. Заздравяването на държавните финансии и затвърдяването положението на лева е една непосредствена задача и близка грижа на управлението. Нищо по-пагубно не ще се отрази на живота у нас от разколюването позициите на лева и повишаването цените на стоките. С оглед на тази нужда на времето трябва да бъде преценена всяка инициатива на държавата.

Предпоставките за това стабилизиране на националната монета са много, между които може би най-важни и решаващи са: уравнивяване на държавния бюджет и повече производство, развиване на стопанския живот в страната. Бюджетните икономии могат да се осъществят най-вече от съкращения на лични веществени разходи на държавните служби.

Същевременно трябва да се търсят и нови приходни източници. От реформата в данъчната система, респективно чрез въвеждане на прогресивно-подоходния данък, може да се очаква увеличение на постъпленията.

Също и от прилагането на внесения и гласуван на първо четене законопроект за конфискуване на придобитите чрез спекула или по незаконен начин богатства ще се получат средства за заздравяване финансите на държавата.

Условията са по-благоприятни тази година и не трябва да се изпускат добрите моменти за разгъване творческите стопански сили на страната ни. Задачата на държавното ръководство е да поощри всяка инициатива, която е полезна в стопанството, като съгласува дейността на държавния, кооперативния и частния сектор в стопанството, премахвайки възможностите за търкавания и недоразумения.

За изпълнение на тази неотложна задача и в духа на отечественофронтовската стопанска линия се открива широко поле за дейност на българския индустриалец, търговец и занаятчия, които искат честно да работят за стопанското възможване на родината си. През 1946 година ще бъде една преходна година, но от нея ще зависи твърде много нашето стопанско бъдеще.

Заедно с тези най-близки задачи нашето развитие трябва да се направлява в рамките на общия стопански план. Този план, който ще се изпълнява в течение на години, трябва да бъде компетентно изработен, съобразно нашите стопански, социални и битови условия. Той безспорно ще предвижда разрастване на нашето производство както в областта на индустрията, така и в областта на земеделието.

У нас неправилно се беше поставил в миналото проблемът — земеделие или индустрия, защото нашето народно стопанство и благоденствието на народните маси се нуждаят от машинизирано и интензивно земеделие, както и от силно развита индустрия, от тежка индустрия и такава, свързана с земеделското производство. Тогава свободната ръка от селото ще намери приложение в индустрията и ще се разреши въпросът за скритата безработица в селото, особено през зимния сезон.

Г-да народни представители! Стопанските мероприятия ще трябва да се преценяват не само от идеологична гледна точка, а и от гледна точка на производствен ефект. Чрез една здрава стопанска и финансова политика Отечественият фронт ще тласне България по пътя на повдигане жизненото ниво на населението и благоденствие на всички хора на труда и с дела ще отговори на кампанията на опозицията, която се мъчи още да заблуждава наивните, че днешната власт води страната към обедняване и стопанско разстройство.

От името на парламентарната група на Радикалната партия аз заявявам, че ще гласуваме предложения бюджетпроект на държавата за 1946 г., като ще искаме в бюджетарната комисия да се извършат някои промени, без да се наруши равновесието на бюджета. (Ръкоплескания)

Председателстващ Петър Попзлатев: Г-да народни представители! Председателството на Народното събрание прави предложение, разискванията по бюджетпроекта на държавата за 1946 г. да бъдат отложени за следното заседание на Народното събрание. Вместо това да се mine към втората точка от дневния ред:

Разглеждане на първо четене на законопроекта за временно уреждане на въпроса с покупките на тютюна реколта 1945 г.

Моля г-да народните представители, които са съгласни с това предложение, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-на секретаря да прочете законопроекта и мотивите към него.

Секретар Трифон Трифонов (зв): (Чете)

„МОТИВИ

Към законопроекта за временно уреждане въпроса с покупките на тютюна реколта 1945 г.

Г-да народни представители! Организацията на тютюнония монопол, поради технически причини, не ще може да бъде реализирана в двата месеца, които остават до започване на покупките на тютюните и прибирането им от тютюнопроизводителите. За да се

вземат своевременно мерки за организирането и прибирането на тютюна от реколта 1945 г., налага се да се вземе преходно решение, като се уреди въпросът с покупката на тютюна реколта 1945 г. по същия начин, както това стана с тютюна реколта 1944 г., а именно, като се натоварят Българската земеделска и кооперативна банка и Съюзът на тютюновите кооперации в България да закупят и преработят тютюна и от реколта 1945 г.

Като излагам горното, моля, г-да народни представители, да разгледате и, ако одобрите, да гласувате приложения законопроект.

Гр. София, декември 1945 г.

Министър на финансите: **Ст. Чолаков**

ЗАКОНОПРОЕКТ

за временно уреждане въпроса с покупките на тютюна реколта 1945 г.

Член единствен. Наредбата-закон за временно уреждане въпроса с покупките на тютюна реколта 1944 г. („Държавен вестник“, бр. 54, от 8 март 1945 г.) остава в сила и за покупките на тютюна реколта 1945 г.

Председателстващ Петър Попзлатев: Няма записани оратори. Ония от г-да народните представители, които са съгласни с доклаждания законопроект по принцип, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Законопроектът ще се изпрати в съответната парламентарна комисия.

Г-да народни представители! Утре е патронният празник на българските лозари. По този случай някои от народните представители ще трябва да заминат в провинцията. Във връзка с това, като вярвам, че сте напълно съгласни с предложението, което ще се направи от председателството, аз правя предложение, Народното събрание да няма утре заседание, а наместо това да имаме заседание в петък и събота. В събота ще наваксаме това, което ще загубим утре.

Тия от г-да народните представители, които са съгласни с това предложение, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство. . .

Обаждат се: Малцинство.

От други народни представители: Мнозинство.

Председателстващ Петър Попзлатев: Тези от г-да народните представители, които са съгласни с направеното предложение, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема. (Оживление)

Председателството предлага за следното заседание, което ще стане в петък, 15 т. м., в 15 ч. след обед, следния дневен ред:

1. Първо четене на законопроекта за бюджета на държавата за 1946 бюджетна година. (Продължение на разискванията)

Второ четене на законопроектите:

2. За временно уреждане въпроса с покупките на тютюна реколта 1945 г.

3. За допълнение на членове 4, 6 и 8 от наредбата-закон за етажната собственост.

4. Одобрение решенията на прошегарната комисия, протокол № 1.

Моля г-да народните представители, които са съгласни с този дневен ред, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Обявявам заседанието за закрито.

(Закрито в 18 ч. 5 м.)

Секретари: **ГЕОРГИ ХРИСТОВ**
Д-Р ГЕОРГИ СЛАВЧЕР

Подпредседател: **ПЕТЪР ПОПЗЛАТЕВ**

Началник на Стенографското отделение: **ДОНЧО ДУКОВ**